

Maj-juni 1841

FAKTA

Dato:
Maj-juni 1841

Sidetal:
118, 119, 120, 121, 122, 123, 124,
125, 126

Dagbogens placering:
Thorvaldsens Museums arkiv,
inspektørens skrin, nr. 1

Ophavsperson/nøgleperson:
Christine Stampe

Generelle kommentarer:
Dette dokument er en del af det
originale manuskript til Christine
Stampes erindringer om Thorvaldsen.
Afskriften af hele manuskriptet
omfatter i alt 60 dele. Denne del er nr.
21.
OBS Dokumentet er også udgivet i
Arkivet, Thorvaldsens Museum. Her
findes den senest opdaterede udgave.

Læs mere om nærværende online-
udgivelse i artiklen Manuskriptet til
Christine Stampes erindringer om
Thorvaldsen.

Omtalte personer:
Bettina von Arnim
Karl Joseph Begas
Peter von Cornelius
Friedrich Wilhelm 4.
Fanny Hensel
Wilhelm Hensel
August Kopisch
Franz Krüger
Christian Daniel Rauch
Karl Friedrich Schinkel
August Wilhelm Schlegel
Christine Stampe
Henrik Stampe
Heinrich Steffens
Wilhelm Stier
Bertel Thorvaldsen
Christian Friedrich Tieck
Mathilde von Waldenburg
Ludwig Wilhelm Wichmann
G.F. Waagen

RESUMÉ

Christine Stampes manus til sine erindringer om Thorvaldsen. Dette er 21. del af i alt 60.

TRANSSKRPTION

- 118 -

d. 29 May kom vi til Berlin¹, fandt et deiligt loschie prepareret til os, og strax en mængde Visitter, og Invitationer[.] første dag spiste vi hiemme Kl 2, og Kl: 4 kiørte vi omkring med Steffens² for at see Byen, og Dyre Haven³, saa i en Kafé og saa i Operaen nogle af os og Børnene og andre Hos Steffens, hvor vi atter mødtes efter at have seet Lucia⁴[.] I Theatret kom en heel deel Visiter til Thorvaldsen som da bleve mig forestillede, blandt andre Baron Eckartstein⁵, som vi bleve alle inviterede til Mandag⁶ Midag i Charlottenlund⁷ hvor han havde et deiligt Landsted, d. 30te stor deputation fra Kunst academiet⁸ [.] Kl. 12 en Consert hos Hendels⁹ født Mendelson[.] Hun spildte scharmant, adskillige

- 119 -

Sangerinder [var der,] men det var meget Varm, og Thor: havde været tidlig op saa midt paa dagen Kl: 12 blev han gierne tung, jeg sad i en dødelig angst for at man skulde mærke at han sov[.] han lukkede Øinene, dog værgang man ophørte aploderede han og sagde[. "scharmant["] og man sagde mig, ["]hvor han er henrykt[.] hvor han har meget Interesse for Musik["] osv ☒ dog jeg som kiendte den Matte farve hans Øine fik vi[d]ste kuns alt for godt, hvor det holdt hort¹⁰ for ham ikke at foraade sig, ☒ nu til Midag hos Steffens¹¹, om Aften see Oberon¹², saa næste dag¹³ besøge kunstnerne, Professor Wigmann¹⁴ og en hvis Goldsmidt¹⁵ ☒ om Aftenen stor stads hos Steffens[.] d. 31 brillant Diner¹⁶ hos Wickmans de[r] Prume¹⁷, Thich¹⁸ osv ☒ om Torsdagen¹⁹ stor Consert samme steds hvor bland andre en Duflos [eller] Dacker²⁰ sang og Prume spildte, W Schlegel²¹ gjorde vi og bekiendtskab med, og hans stive, Ceremonielle væsen var mig paafaldende, og Contrasterede meget, med Thorvaldsens anspruchslose²², simple udvortes[.] den Contrast skal især have fraperet²³ [ved] en Diner²⁴ hos Kongen²⁵, paa [tom plads] hvor Schlegel kom i Gammeldags stiv Hoffdragt med Kaarde ved [siden] og Thorvaldsen, i en simpel sort Kiole med Een eneste Orden, Kongen selv kunde ikke bare²⁶ sig for at smile derved, og jeg troer gjorde den Bemærkning[.] Vi besøgte Begas²⁷, Cornelius²⁸ og alt hvad der var af dygtige Kunstner i Berlin, saagar den mærkværdige Schwenkel²⁹, som var meget syg, Begas havde deilige Malerier, men der var dog intet som intereserte mig som Schenkels³⁰ Kompositioner; Hvert Øieblik paa dagen var besatt thi Kl 7 om Morgen

- 120 -

kom alt besøg, og blandt andre Betine Arnim³¹, en Mærkværdig[.]

Interessant Person[.] jeg maatte skynde mig, in[d] til hende for at underholde hende til Thorv: kom op, (vi kom altid sildig til sengs) jeg har for det første aldrig seet nogen see saa ungdommelig ud som hende, thi hun var dog nok en 50 Aar Gammel³², og naar man saa nøiere til havde hun da og sine isprængte Haar med Graat, dog hun brugte enslags rødt Pud[d]er, som gav et ungdommeligt useende[.] hun havde Bart Hovede³³, men især var hendes figur Smekker[,] Grazjøs og let, alle hendes Bevægelser gesvinte og lette, og alt klædte hende godt, f: e: x: en gang vi besøgte hende, viste hun os hendes Tegninger hvor især Compositionerne vare mærkelige, og Thorv: neppe vilde troe de vare af hende selv, hvis hun ikke havde haft, saa mange, at det ikke var troelig Een Anden skulde tegne saa meget for hende, midt i sin Iver smed hun sig paa Knæe for Thorvaldsen og lagde Mappen i hans Skød, og skjønt han blev forlegen ved denne hendes Ydmyge Stilling, det hialp ikke, han maatte finde sig deri, hun talte syperb for sig, men ofte saa Høit travende at Thorv: ikke kunde forstaae hende, dog meget gik ud paa at bebreide ham at han var blevet de hedenske Guder, utroe for Christenheden, som hun da haabede han kom tilbage til, osv. kort, da vi til en hvis tid skulde spise til Midag i et Sælskab saa gjorde vi endelig Mi[ne] til [at gaae, men dette] satte hun sig meget [ivrig imod] [papiret mangler]

- 121 -

No 2

og nu kaldte hun hielpe Tropper til. Hun havde nemlig 3 Nydelige Døttre³⁴, den Yngste især var yndig og grazjøs, som en Psiche³⁵. "[ ]kom Børn[,]" sagde hun, "[ ]kom og kys, og kæle for ham, saa han ikke kan gaae[,]" og de kom nu alle til og hun laae for hans Fød[de]r, en Søster til hende (en Frue Leveking³⁶ troer jeg) synes væl nu jeg og[saa] maatte vindes, hun trækker mig til sig og vil tage mig paa Skiødet, dog det var mig væl meget, og jeg bryder op men jeg maae endnu lee naar jeg tænker paa Stamped³⁷ Smilende Mine, hvorledes han stum betragtede denne Scene[.] nu gik Han og jeg, og Thorv: kom ful[gt] [papiret mangler] af heele Flokken bag efter. "[ ]Ach Thorvaldsen³⁸ wen[n] du nur wüs[s]te wie lieb ich dich habe ☒ Du bist doch gar zu schön[,]" osv ☒ det var du³⁹ heele Tiden NB: hun saa ham for første gang! nede p[aa] [papiret mangler] Trappen sagde Arnim⁴⁰ og Stampe sig endnu nogle Complimenter, Arnim havde Modeleret Gøthe og [viste] [papiret mangler] en Afstøbning i Gips, som var meget [daarlig] [papiret mangler], men som sagt, naar hun blodt havde [kunne]t [papiret mangler] Skabe hendes figurer Bedre, saa [var der] [papiret mangler] altid noget i hendes Composition[er.] Hun gav mig hendes Briefe⁴¹, og skrev [nogle] [papiret mangler] Artige ord for i Bogen, som ere [mig en] [papiret mangler] kier Erindring, om det interesand[te] Fruentimer[,] jeg nogensinde har stødt [paa hvad] [papiret mangler] Forstand, Aand, Livlighed og originalitet, [angaaer.] [papiret mangler] aller best som vi den siste Aften K[l] 11 stod hos]

Steffens for at tage Afsked, kom hun [kiørende] [papiret mangler] med en Tegning⁴² til Thorvaldsen, som vil [findes] [papiret mangler] blandt hans Sager i Rom[. ""]det er en Hex[, "] sagde Thorv: [""]hun er gall[, "] sagde Stampe[.] Hos Hænsel⁴³ vare vi atter bedte en [Aften] [papiret mangler] og Fruen spille men det heele gik ud paa at [Manden]⁴⁴ [papiret mangler] som er Mahler, skulde tegne Th[orvs:] Portrait, den stakkels Thorv: maatte sit[te paa et s]ted [papiret mangler] og vi kiedede os alle ved at see [ham sitte saa bunden; der var og Een] endnu som [benyttede sig af Leiligheden og tegnede Thorvaldsen.] [papiret mangler]

- 122 -

No 3

Professor Wagen⁴⁵ fulgte os til den Svenske Consul Wagener⁴⁶, som havde en deilig Malerie Samling, da vi havde forladt ham, mærker Thorv: at Hatten schenerte ham noget, og da der kuns faae havde Hovedet saa bredt, saa staaer han og undersøger om han ogsaa virkelig skulde have byttet sin Hatt, idet samme kommer Wagener ned med Thorvaldsens i Haanden, sigende at det var rigtig nok hans Hatt⁴⁷, men siden Thorv: nogenlunde kunde passe den vilde han bede ham at maatte beholde Thors. som en Relique; og saaledes gik vi da, Thor med en Gammel Hatt, i stedet for sin næsten nye, dog det kunde nu enda blive godt hvis ikke den Gamle Hatt havde klemmt ham saa han altid saa ud som Brændemærket med den røde rand over Panden, og naar det var varm, som jo altid var tilfældet saa blev Panden ganske sort, og man bestemte hver dag at købe en nye men det blev ved Bestemmelsen, og skedte ikke før vi kom til Livorno⁴⁸, hvor vi endelig tog det overtværs, der fik jeg ny Sorte klæder og Støvler og tørklæde osv[.] Den Næste dag kom Professor Wagen med en Lang opskrift, paa Stemplet Papir, og i Gammel tryk lang og bred Historien om denne Hatt, af Thorvaldsen hvordan den var kommet i Wagners Hænder, og vi alle maatte underskrive som Vidnere osv.

Eendag gjorde vi en Tuur til Potsdam⁴⁹ med Steffens⁵⁰, for at probere at reise paa Hiernbane, det gik jo hurtigt men vi synes dog

- 123 -

bedre om vores egen, magelige Vogn, og maade at reise paa; I Potsdam mødte vi Drevsens⁵¹, og vi drak Kaffe sammen[.] paa engang var der en Mængde Mennesker som hvert Øieblik gik forbie og vi mærkede snart det var for at faae et Glimt af Thorv: denne sad roelig og talte og mærkede ikke at der var Een som tegnede ham, og som var meget bange for at Thorv: skulde reise sig, hvorfor jeg, som havde mærket det gik hen og sagde til Thorv: han skulde lade som ingenting men blodt ikke reise sig eller vende sig som han da og gjorde, han var saa vandt til sligt, thi overalt fandt man ham saa smuk[.] hvem der kuns kunde føre en Blyant fik lyst til at gjøre hans Portrait, denne var en Grev S:⁵² Portraittet var virkelig ret net. ☒ I Haven⁵³ som vi stod ned af Vognen havde Thorv: en Maleur⁵⁴

nemlig hans Bindklæder, blev Hængende ved Vognen, og han rev et stort Hull paa dem lige paa Laaret[.] nu maatte vi stikke det sammen, som vi best kunde, og Thor maatte gaae heele Tiden holdende Kiole flipperne derover, i det samme kommer der en Lakei⁵⁵ og til siger Thorvaldsen til Kongen⁵⁶, som har hørt at Thorv: var i Haven, der blev da nu Alarm, paa os andre, dog Thorv. blev ganske roelig, og lod sig undskylde jeg husker ikke meere om med Hullet eller noget andet, kort han tog der ikke ☒ Næste dag blev han tilsagt til Tafels, hvor ogsaa Steffens, Rauch⁵⁷, og Schlegel⁵⁸ vare og hvor

- 124 -

det gjorde stor Opsigt at Thorv: sad ved samme Bord, som Kongen (: de andre gjorde det ikke)[.] jeg tænkte det var dog for galt om han skulde inviteres for at sittes ved Rosen⁵⁹[.] dem der hiemme, som raaber paa vort Hoff, jo de skulde bare vide hvor ganske anderledes stive andre vare. ☒ I Museet mødte jeg en Gammel Bekiendt fra Heidelberg, Een dag vare vi til Stor Diner hos frue von Waldenburg⁶⁰ hvor alt blev serveret paa Sølv og der vare 10 Tienere med Guld galoner⁶¹ om Liberierne⁶², vi saae heele famillen igien i Rom, hvor de 5 fruentimer havde 6 Kammerpiger, paa en reise fra Berlin til Rom var det, uhørt, og meere schene, en[d] som Gavn; ☒ Den fete⁶³, som Kunstnerne gjorde i Berlin⁶⁴ skal Beskrivelsen heraf med følge tillige med de smukke Sange⁶⁵, af Hopisch⁶⁶, osv. ☒ Hos Begas⁶⁷ vare 4 Malere samled⁶⁸ for at Mahle Thorv: og den siste Dag⁶⁹ sad han Kl: 6 om Morgenen alt for Krüger⁷⁰ som tegnede det, og det blev fortreffelig senere har jeg seet dette forstørret og fordervet, stukket i steen, saa man ikke kiender det; ☒ Begasses blev meere interessant en som ligt, det havde mig formeget useendet, af en Helgen, de andres Portraitter bleve frygtelige paa den 9-Aars dreng's nær, som var ikke saa galt. ☒ Cornelius⁷¹ var dog den interesandteste af alle Kunstnerne med et ægte Hollansk Ansigt, havde han nogle uhyre Kloge Øine. han lovede mig at komme til Nysøe⁷², Male mig Thorvs Portrait, og jeg lovede saa at gjøre hans Byste, med et par laante Hænder ☒ nemlig Thors ☒

- 125 -

En Arkitekt ved Navn Stier⁷³, som ofte havde besøgt Thr: om Morgenen og som var mig Paafaldende ved sit Liv, sin Varme, og Aandrige Conversation havde bygget sig et Nydelig lille Huus⁷⁴ i en Ganske eiendommelig Stiil uden for Byen lige i nærheden af Begas, der havde han hørt at vi kom hen, nu stod han uden for sin dør med sin smukke Kone, begge altdeutsch klædt hver med et Barn i Haanden og et paa Armen, og skreg os Jublende i møde og kastede Blomster og Buquetter i Vognen til os og Laurbær i sær til Thor og til mig, tilsist endnu en stor Buquet ["]für die Pflagemutter["], sagde han[.] det var nydelig[.] vi lod naturligvis holde og gik lidt ind til dem, hvor alt var eiendommelig og nydelig, lige som udvendig; ☒ hos Begas sad Thor Modell fra tilig Om morgenen lige til vi reiste[.] vi kørte der forbie og tog ham paa[.] Før vi forlode Byen⁷⁵, kørte vi hen til

Steffens, fik ham i et Nu op i Vognen med os, og Konen⁷⁶ og Clärchen⁷⁷, kom bag efter med Damp og mødte os i Potsdam, der spiste vi til Midag Sammen, og saa kjørte vi om i alle Haver og saae alle Slotte, i 2 Vogne som Inspektøren⁷⁸ eller rettere han som stod for Anlæggene strax kom med, og kjørte med os omkring, i Klinike⁷⁹ var der deiligt, der saae vi de smaae Prinser, og Prinsesser, som saa gierne vilde see Thorvaldsen, og spadserede længe med os, Hovmesteren lod til [at være] en Vakker og dannet ung Mand, han var og meget

- 126 -

lykkelig over at see Thorvaldsen, og kunde ikke bare sig for at slaae Hænderne sammen af forbauselse, da Guvernanten af de smaae Prinsesse forundrede sig over hendes Elevers begierlighed over at gjøre Thors. Bekientskab, og spurgte[: "[h]vem er den Thorvaldsen? jeg har aldrig hørt ham nævne["]], det var vist ret en af de egte Sveitzerinde, som intet kiendte uden deres Modersmaal og opholde sig umaadelig over andre fremmede, som særdeles udanede, fordie de taler mindre godt fransk, om de og har nok saa mange andre Kunskaber, som de selv ere ganske blodtede for. ✕ Paa Montebello hvor Kongens Søster boede var et Værelse endnu det deiligste jeg har seet, og Veien nedad Paradisisk. Lige som vi skulde stige i Vognen for at forlade Potsdam, kom man, og sagde til Thorvaldsen at Prinsesse Charlotte⁸⁰ vilde see ham, han gik op i Værelset paa Giestgiverhuset et Øieblik, og sagde det var Prinsessen fra Kiøbenhavn men hvem kunde han ikke sige thi han løb alletider Sur i Navne osv. dog var det vist Ch.

---

¹ Thorvaldsen og familien Stampe opholdt sig i Berlin 29.5.1841 – 6.6.1841.

² Dvs. den dansk-norsk-tyske filosof og naturforsker Heinrich Steffens.

³ Dvs. Tiergarten. Tiergarten er et stort parkområde i midten af Berlin umiddelbart vest for Brandenburger Tor. Tiergarten var oprindeligt jagtområde og senere kurfyrstelig park.

⁴ Dvs. den italienske opera, Lucia de Lammermoor, i tre akter, skrevet af Gaetano Donizetti (1797-1848) i 1835.

⁵ Dvs. den tyske baron Arnold Freiherr von Eckardstein (1782-1856).

⁶ Dvs. mandag 31.5.1841.

⁷ Dvs. bydelen Charlottenburg i det vestlige Berlin.

⁸ Thorvaldsen mødtes 30.5.1841 med deputation fra Kunstforeningen i Berlin og fremviste sine nyeste værker ud fra konturstik. Christine Stampe hævder i modstrid med andre kilder, at deputationen var fra Kunstakademiet i Berlin. Samme dag klokken 12 til koncert hos pianisten og komponisten Fanny Hensel.

⁹ Dvs. den tyske pianist og komponist Fanny Hensel.

¹⁰ Dvs. hårdt.

¹¹ Dvs. den dansk, norsk, tyske filosof og naturforsker Heinrich Steffens.

¹² Oberon, en romantisk opera af Carl Maria von Weber (1786–1826) til libretto af James Robinson Planché (1796-1880) efter Christoph Marin Wielands (1733-1813) digt Oberon fra 1780. Operaen uropførtes i 1826 i London.

¹³ Dvs. 31.5.1841.

¹⁴ Dvs. den tyske billedhugger Ludwig Wilhelm Wichmann.

¹⁵ Denne Goldsmidt er p.t. uidentificeret. Rigmor Stampe, op. cit., p. 358 nævner, at han var en ret ubekendt historiemaler.

¹⁶ 31.5.1841 spiste rejseselskabet til middag hos billedhuggeren Ludwig Wilhelm Wichmann.

¹⁷ Dvs. den belgiske violinist og komponist François Hubert Prume (1816-1849).

¹⁸ Dvs. den tyske billedhugger Christian Friedrich Tieck.

¹⁹ Dvs. torsdag 3.6.1841, hvor Thorvaldsen deltog i en festmiddag med Berlins kunstnere og videnskabsmænd i Jagorscher Saal på Unter den Linden. Thorvaldsens buste laurbærkrones af Christian Daniel Rauchs statue af Victoria. Digte og taler fremføres. Tilstede er bl.a. Peter von Cornelius, August Wilhelm Schlegel.

²⁰ Hverken Duflos eller Dacker kan p.t. identificeres.

²¹ Dvs. den tyske forfatter, kritiker, oversætter og indolog August Wilhelm Schlegel.

²² Efter tysk anspruchslos, dvs. dansk: fordringsløs.

²³ Dvs. virke påfaldende eller slående, forbavse, forbløffe, jf. frappere i Ordbog over det danske Sprog

²⁴ 30.5.1841 var Thorvaldsen på besøg hos Friedrich Wilhelm 4. på Schloss Schönhausen, til stede var også H. Steffens, C.D. Rauch og A.W. Schlegel.

²⁵ Dvs. den tyske konge Friedrich Wilhelm 4. af Preussen.

²⁶ Dvs. afholde sig fra eller lægge bånd på sig, jf. bare i Ordbog over det danske Sprog.

²⁷ Dvs. den tyske maler Karl Joseph Begas.

²⁸ Dvs. den tyske maler Peter von Cornelius.

²⁹ Dvs. den tyske arkitekt og maler Karl Friedrich Schinkel. Da Thorvaldsen og familien Stampe besøgte ham Primo juni 1841, var Schinkel dødeligt syg og sengeliggende, og få måneder senere var han død, jf. referenceartikel Schinkel og Thorvaldsen.

³⁰ Dvs. Karl Friedrich Schinkel.

³¹ Dvs. den tyske forfatter, komponist, sanger, mæcen og kulturpersonlighed Bettina von Arnim.

³² Primo juni 1841 var Bettina von Arnim 55 år gammel.

³³ Ifølge Rigmor Stampe, op. cit., p. 358, n. 17 henviser formuleringen til det fænomen, at, så snart en dame blev gift, anlagde hun en kappe, som dækkede hovedet til. Bettina von Arnim var altså ugift i 1841, må man forstå. Bettina von Arnim var faktisk enke i 1841, da hendes ægtemand Ludwig Achim von Arnim (1781-1831) allerede var død.

³⁴ Bettina von Arnim og Ludwig Achim von Arnim (1781-1831) fik i alt syv børn, hvoraf tre var døtre.

³⁵ Dvs. Psyche. I oldgræsk religion menneskets personificerede livskraft, "livssjæl", der i dødsøjeblikket forlader kroppen for at leve en skyggetilværelse i Hades.

³⁶ Denne frue Leveking er p.t. uidentificeret. Bettina von Arnim havde i alt 7 søstre og 2 halvsøstre.

³⁷ Dvs. Henrik Stampe.

³⁸ Følgende periode er skrevet i venstre margen på den anden led: ["]Ach Thorvaldsen wen[n] du nur wüs[s]te wie lieb ich dich habe ☒ Du bist doch gar zu schön[,"].

³⁹ På Thorvaldsens tid var det ualmindeligt for bekendte at tiltale hinanden med du. Almindeligvis var man des med hinanden.

Se evt. referenceartikel Dus med Thorvaldsen.

⁴⁰ Dvs. den tyske forfatter, komponist, sanger, mæcen og kulturpersonlighed Bettina von Arnim.

⁴¹ Sandsynligvis von Arnims bog Goethes Briefwechsel mit einem Kinde, der udkom 1835, og som bestod af hendes redigerede korrespondance med Goethe.

⁴² Denne tegning kendes p.t. ikke.

⁴³ Dvs. den tyske pianist og komponist Fanny Hensel.

⁴⁴ Dvs. den tyske maler Wilhelm Hensel. Primo juni 1841 portrætterede han Thorvaldsen.

⁴⁵ Dvs. den tyske museumsdirektør og kunsthistoriker G.F. Waagen.

⁴⁶ Dvs. den svenske konsul og kunstsamler Joachim Heinrich Wilhelm Wagener (1782-1861).

⁴⁷ Primo juni 1841 besøgte Thorvaldsen konsul Joachim Heinrich Wilhelm Wagners (1782-1861) malerisamling i selskab med kunsthistorikeren G.F. Waagen. Thorvaldsen byttede ved et tilfælde hat med Wagners, der beholdt hatten som relikvie.
Se evt. referenceartikel Thorvaldsens hatte.

⁴⁸ Antagelig 15.8. – 31.8.1841 opholdte rejseselskabet sig i Livorno hos Christine Stampes bror Christian Dalgas. Livorno er den vigtigste havneby i Toscana i Italien. Byen ligger ca. 20 km sydvest for Pisa.

⁴⁹ Primo juni 1841 kørte Thorvaldsen for første gang med jernbane fra Berlin til Potsdam i selskab med familien Stampe og Heinrich Steffens. Potsdam er hovedstad i den tyske delstat Brandenburg. Mellem Potsdam og Berlin blev Preussens første jernbane bygget i 1838.

⁵⁰ Dvs. den dansk-norsk-tyske filosof og naturforsker Heinrich Steffens.

⁵¹ Dvs. den danske politiassessor og justitiarius Adolf Ludvig Drewsen (1803-1885). Drewsens datter Jonna blev senere gift med Christine Stampes ældste søn Henrik Stampe.

⁵² Denne Grev S. er ligesom hans portræt af Thorvaldsen p.t. uidentificeret.

⁵³ Antagelig en af de to berømte slotshaver i Potsdam, Park Sanssouci eller Park Glienicke.

⁵⁴ Dvs. ulykkelig hændelse, situation eller omstændighed, jf. malheur i Ordbog over det danske Sprog.

⁵⁵ Dvs. lakaj.

⁵⁶ Dvs. den tyske kong Friedrich Wilhelm 4. af Preussen.

⁵⁷ Dvs. den tyske billedhugger Christian Daniel Rauch.

⁵⁸ Dvs. den tyske forfatter, kritiker, oversætter og indolog August Wilhelm Schlegel.

⁵⁹ Rosen var det taffel, hvor kavalerierne og officererne spiste sammen ved højtidelige lejligheder.

⁶⁰ Dvs. den tyske adelsfrue Mathilde von Waldenburg, som Thorvaldsen og familien Stampe spiste middag med primo juni 1841.

⁶¹ Dvs. glat eller strukturvævet bånd til pynt på møbler og tøj – især på uniformer, jf. galon i Ordbog over det danske Sprog.

⁶² Dvs. dragt bestående af frakke, knæbukser, hat, strømper og sko, båret som uniform af en tjener, jf. liberi i Ordbog over det danske Sprog.

⁶³ Følgende periode er skrevet i venstre margen på den anden led: "Den fete, som Kunstnerne gjorde i Berlin skal Beskrivelsen heraf med følge tillige med de smukke Sange, af Hopisch, osv."

⁶⁴ 3.6.1841 afholdtes festmiddag med Berlins kunstnere og videnskabsmænd i Jagorscher Saal på Unter den Linden. Thorvaldsens buste laurbærkrones af Christian Daniel Rauchs af Victoria. Digte og taler fremføres. Tilstede var bl.a. Peter von Cornelius, August Wilhelm Schlegel.

⁶⁵ Antagelig sange af 1841 fra August Kopisch til Thorvaldsen. Se evt. også digt af 3.6.1841 fra August Kopisch til Thorvaldsen.

⁶⁶ Dvs. den tyske digter og maler August Kopisch.

⁶⁷ Dvs. den tyske maler Karl Joseph Begas.

⁶⁸ 5.6.1841 besøgte Thorvaldsen kunstneratelierer og samlinger i Berlin. Han Portrætteredes af Karl Joseph Begas, Wilhelm Hensel, B437, Peter von Cornelius og Franz Krüger.

⁶⁹ 6.6.1841 klokken 6 om morgenen sad Thorvaldsen igen model for Franz Krügers portræt.

⁷⁰ Dvs. den tyske maler og litograf Franz Krüger.

⁷¹ Dvs. den tyske maler Peter von Cornelius.

⁷² Nysø er en herregård, som familien Stampe ejede, nær Præstø. De sidste fem år af Thorvaldsens liv boede han ofte på denne herregård. Se også referenceartikel om Nysø.

⁷³ Dvs. den tyske arkitekt Wilhelm Stier. Thorvaldsen besøgte ham Primo juni 1841.

⁷⁴ Stiers hus var kendt som Stierburg og lå på den gade, der i dag hedder Am Karlsbad 11 i nærheden af Karl Begas' atelier, som det nævnes.
Stierburg blev bygget 1834–1837 i en meget original stil. Det findes ikke længere.

⁷⁵ 6.6.1841 besøgte Thorvaldsen, familien Stampe og familien Steffens slottene i Potsdam – Sanssouci og Glienicke – og mødte kongefamiliens børn og prinsesse Charlotte af Hessen Kassel (1789-1864). Samme dag forlod Thorvaldsen og familien Stampe Berlin og fortsatte herfra videre mod Dresden.

⁷⁶ Dvs. Heinrich Steffens' hustru Hanna Reichardt (1784-1855).

⁷⁷ Dvs. Heinrich Steffens' og Hanna Reichardts (1784-1855) datter Clara (18??-1865).

⁷⁸ Denne inspektør er p.t. uidentificeret.

⁷⁹ Dvs. Glienicke.

⁸⁰ Dvs. den tyske prinsesse Charlotte af Hessen Kassel (1789-1864).

[illegible]

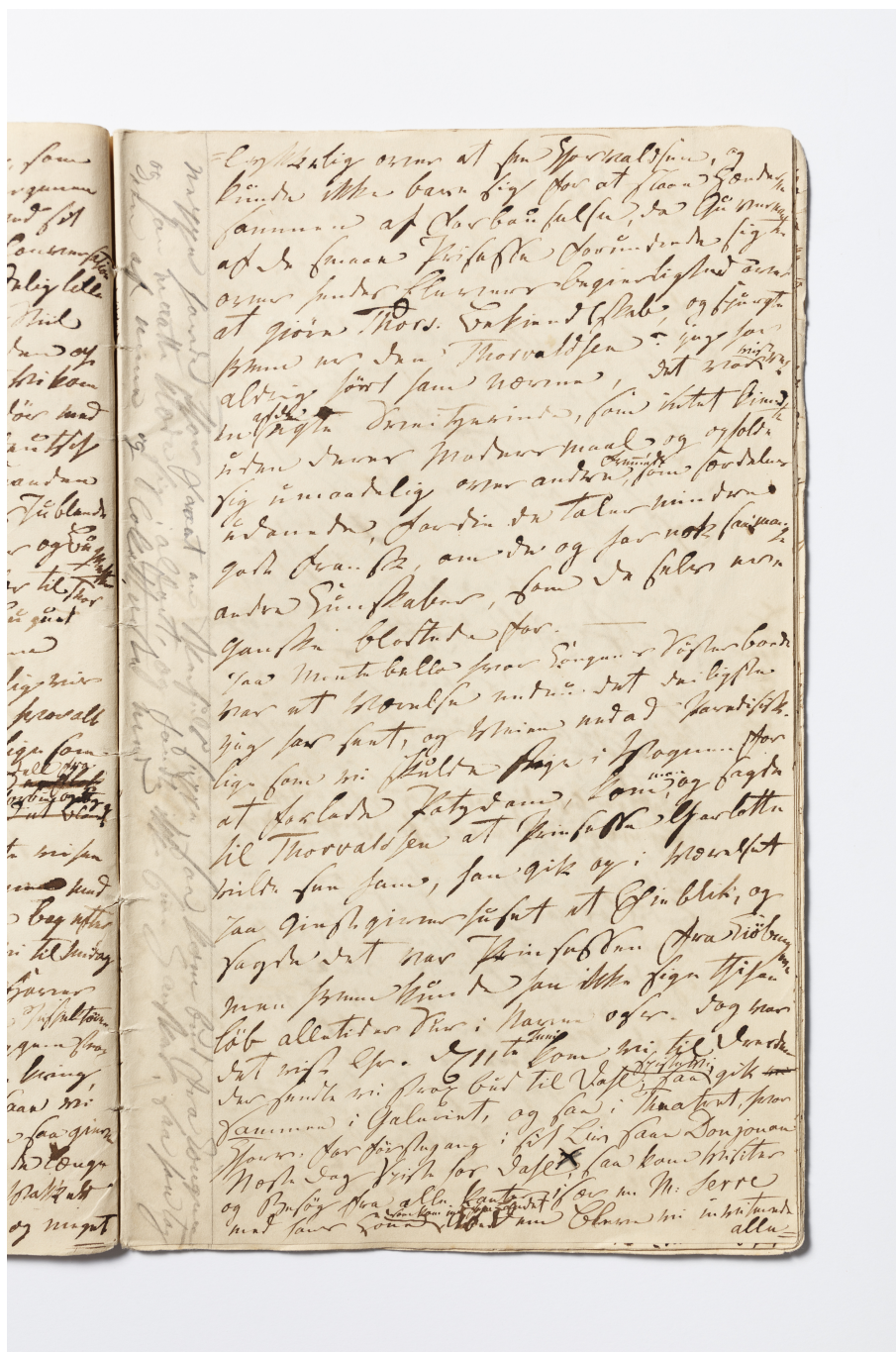

[illegible]

En Arbetstid med Nærme Nær, som
 efter første Anseelse Thor: om Mangrum
 og som man mig saa faldende brugt
 Lær, sin Mærning, og Andreis Consern
 som ~~Arbetstid~~ Gægt sig og sigelig lide
 sig i en ganske anden Samling til
 hende for Brugene lige i udførelse af
 Begas, der fandt han sig at hvide
 sig, og som han hende for sin. Der end
 sin færdige Rime, Gægt alt i en til
 blot: hvor med at Gægt i Gægtene
 og et saa Armand, og som og i Gægtene
 i mæde og hvide. Blomst og Gægt
 i Mærning til os og Lærne i for til Thor
 og til mig til sig hende paa for Gægt
 der sin Gægtene i Gægtene
 det var sigelig vi det hvide mig
 folde og gik lidt ind til sin, persell
 som hende om lig og sigelig lige som
 det hvide mig ~~Blomst og Gægt~~
 der sin mangrum i lige til sin Gægt. der sigelig og
 der sin Gægt og Gægtene
 der sin Gægt
 der sin Gægtene Brugene hvide mig
 til Gægtene, det hvide mig i Mærning end
 og Gægtene og Gægtene, som Gægt
 og hvide og i Gægtene, der sigelig til Gægt
 Gægtene, og saa hvide mig i Gægtene
 og Gægtene i Gægtene Gægtene
 alle hvide mig som det var Gægtene
 som med, og hvide med os om hvide
 i Gægtene som der sigelig, der saa mi
 der hvide mig, og hvide mig som hvide mig
 hvide mig som hvide mig, og hvide mig
 med os, Gægtene lot til mi hvide
 og Gægtene mig med, som med og mig

[illegible]

[illegible]

